

1976 - 18. marts - **2016**

Viden Information Dokumentation Arkiv

Dansk Arkivselskab
1976 - 18 marts - 2016
VIDA

Viden Information Dokumentation Arkiv

Dansk Arkivselskab / VIDA, 1976 – 18. marts – 2016

©VIDA og Ole Gran-Jacobsen

Redaktion: Peter Heiberg

Grafisk tilrettelæggelse: Mia Cirkeline M. Olsson

ISBN: 978-87-999583-1-3 (netudgave)

Tryk: Vester Kopi

Foreningsnavnet **VIDA** er begyndelsesbogstaverne i ordene:

- **V**iden
- **I**nformation
- **D**okumentation
- **A**rkiv

Indtil 2008 var navnet Dansk Arkivselskab. VIDA er en dansk interesseorganisation, som blev stiftet for 40 år siden den 18. marts 1976. I dag ligger foreningens fokus på informations- og vidensorganisation i både digitale og papirbaserede arkiver, såvel som generel dokumenthåndtering i organisationer, virksomheder og offentlige myndigheder.

Formålet med VIDA er gennem netværk og foreningsaktiviteter, at skabe forståelse og udvikling for personer med faglig interesse og kompetencer inden for områderne: Viden, Information, Dokumentation og Arkiv.

Søren Eltorp

Formand

Fra et af virksomhedsbesøgene i jubilæumsåret 2016, hvor COOP redegjorde for strategien bag og realisering af fejringen af 150 års jubilæet. På billedet ses stående projektlederen Bo Søby Kristensen (Operate) og Samvirkes redaktør Karsten Kolding (siddende).

VIDA har gennem årene altid haft en bred vifte af aktiviteter, der spænder fra virksomhedsbesøg, uddannelse og et kompetent netværk mellem fagfæller.

Ole Gran-Jacobsen: Dansk Arkivselskab

[Optryk af artikel fra Erhvervshistorisk Årbog –
Meddelelser fra Erhvervsarkivet : 29, 1979, s. 173-181]

Dansk Arkivselskabs kursusstab ved arkivkurset maj 1985. Fra venstre ses bl.a. artiklens forfatter Ole Gran-Jacobsen, dr. jur. Inger Dybeck, rigsarkivar Vagn Dybdahl og yderst over-arkivar Henrik Fode.

Dansk Arkivselskab

AF O. GRAN-JACOBSEN

Dansk Arkivselskab er en sammenslutning af arkivarer og arkivpersonale i virksomheder, organisationer og institutioner. Om selskabets tilblivelse, funktion og fremtidige opgaver skriver sekretæren, O. Gran-Jacobsen, KTAS.

Dansk Arkivselskab blev - efter et grundigt forarbejde som vil blive omtalt senere - etableret ved en stiftende generalforsamling den 18. marts 1976 og er således en meget ung organisation i arkivernes gamle verden. Selskabets formål og virke beskrives bedst ved her at gengive vedtægternes § 2, »Formål og Virke«, hvor stk. 1 siger:

»Dansk Arkivselskab har til formål at fremme rationel arkivorganisation, især inden for dansk erhvervsliv« og stk. 2: »Til opfyldelse af dette formål skal Dansk Arkivselskab bl.a. virke for:

- uddannelse af arkivpersonale i danske virksomheder, organisationer og institutioner
- udbygning af forbindelse dels mellem arkivpersonalet i erhvervslivet, dels mellem dette og arkivpersonalet i offentlige institutioner
- varetagelse af forbindelse med tilsvarende inden- og udenlandske arkivforeninger.«

Sådan startede det i Danmark

I september måned 1974 blev der i Helsingfors i Finland afholdt en konference kaldet »Samnordisk Arkivkonferens for Näringslivet«, hvor det var tanken at samle så mange arkivinteresserede fra erhvervslivet i de nordiske lande som muligt, dels for at udveksle erfaringer, dels for at høre en række velvalgte indlæg og deltage i den efterfølgende debat om disse. Endelig var der for de deltagere, der måtte ønske det, arrangeret en række interessante virksomhedsbesøg.

Konferencen var lagt godt til rette, og personligt følte jeg, at udbyttet var stort, bl.a. erfarede jeg i Helsingfors, at man i Danmark havde et Erhvervsarkiv (det havde jeg indtil da ikke hørt

om hjemme, skønt jeg dengang siden 1971 var ansvarlig leder af centralarkivet i en større koncessioneret virksomhed).

Hertil kom naturligvis et fagligt udbytte og en række personlige kontakter, som jeg siden har haft stor glæde af.

Det undrede mig imidlertid, at Danmark var så ringe repræsenteret på en sådan konference, idet kun 6 ud af ca. 185 deltagere var danske, men det viste sig, at årsagen hertil kunne være, at man i de andre nordiske lande havde distribueret indbydelsen gennem de derværende arkivforeninger for erhvervslivet, hvorimod man i mangel af en sådan forening i Danmark havde haft svært ved at finde frem til den rette kreds af modtagere. Jeg benyttede derfor lejligheden til at drøfte spørgsmålet om behovet for en eventuel dansk arkivforening for erhvervslivet med nogle af de få danske deltagere, ligesom jeg meldte mig ind i den svenske »Näringslivets Arkivråd« og deltog i denne forenings grundkursus i Norrköping i november 1974.

Forinden var det dog lykkedes at samle de i københavnsområdet bosiddende conference-deltagere til et par møder i hovedarkivet hos KTAS, og den 18. oktober 1974 var vi 3 (underdirektør, civilingeniør Leif Kruse, Danmarks Rederiforening, arkivar Kai Roding, A/S De Danske Spritfabrikker, O. Gran-Jacobsen, KTAS), der var enige om at rette henvendelse til Industrirådet med henblik på at få denne organisations støtte til at oprette en dansk arkivforening. Den 24. oktober modtog vi fra Industrirådet ved direktør Ove Munck en positiv skrivelse, hvori man oplyste, at Industrirådet gerne støttede en undersøgelse af behov og interesse for en sådan forening og foreslog, at man til en begyndelse kunne invitere et antal arkivledere fra erhvervslivet og offentlige institutioner til et møde i Industrirådet, hvor vi kunne forelægge vore tanker og ideer. Den 4. november 1974 mødtes initiativgruppen igen og sammensatte en svarskrivelse til Industrirådet, hvori vi tilbød at være behjælpelig med det praktiske arrangement af det foreslåede møde. Den 24. februar 1975 modtog vi en indbydelse fra Industrirådet til nævnte møde, der var fastlagt til onsdag den 19. marts 1975 kl. 14.00 i Industrirådets lokaler. Som bilag fulgte en liste over 26 indbudte personer. Fra initiativgruppens side søgte vi at få udvidet, dels med personer vi i den forløbne tid havde været i kontakt med, dels med repræsentanter fra en række større virksomheder, som vi forventede ville være interesserede.

Resultatet af mødet blev, at direktør Ove Munck konstaterede, at der var en ganske tydelig opfattelse i forsamlingen i retning af, at man burde forsøge etableret en dansk arkivforening, hvorfor han foreslog, at der nu blev nedsat en arbejdsudvalg, som skulle beskæftige sig med mulighederne for oprettelse af en forening til forbedring af dansk arkivtjeneste. Dette udvalg skulle drøfte en eventuel forenings medlemsgrundlag, dens arbejdsopgaver, dens struktur, dens navn, kontingentspørgsmål og i det hele taget udforme dens vedtægter.

Udvalget skulle endvidere komme med forslag til den første bestyrelse, herunder sikre tilsagn fra den første formand. Det måtte desuden være naturligt for udvalget at planlægge foreningens aktiviteter nøje i hvert tilfælde i det første leveår.

Udvalget måtte herefter have til opgave at vende tilbage til den kreds, som var samlet på dette orienterende møde samt evt. andre interesserede personer og forelægge sine resultater.

På forslag fra Ove Munck blev gruppens sammensætning følgende:

Vagn Dybdahl, Erhvervsarkivet, Århus
Egart Andersson, De forenede Bryggerier A/S, Carlsberg
O. Gran-Jacobsen, Københavns Telefon Aktieselskab
Michael Hertz, Rigsarkivet
Birthe Klæbel, Industrirådet
Leif Kruse, Danmarks Rederiforening
Kai Roding, A/S De Danske Spritfabrikker

Udvalgets sammensætning betød, at det bredest mulige spekter blev dækket. Vagn Dybdahl var på daværende tidspunkt leder af Erhvervsarkivet (Statens erhvervshistoriske Arkiv) og som sådan et naturligt formandsemne, Michael Hertz var fra Rigsarkivet og desuden formand for »Arkivforeningen«, der omfatter en række offentligt ansatte arkivarer, som vi naturligvis gerne ville samarbejde med, og resten - inklusive initiativgruppens 3 medlemmer - repræsenterede en vifte af private virksomheder og organisationer.

Der var mange opgaver at tage fat på, bl.a. udarbejdelse af forslag til vedtægter, aktiviteter m.m. samt lister over personer og firmaer, der kunne tænkes at have interesse i de aktivi-

teter, som udvalget fandt naturlige for en eventuel forening. Det blev derfor besluttet at lodde stemningen i en større kreds, inden der blev tale om en egentlig foreningsdannelse, og det første egentlige arkivarrangement blev optaktsmøde i De danske Spritfabrikkers mødelokale onsdag den 8. oktober 1975 kl. 19.30.

Nok havde vi sendt mange invitationer ud, men det oversteg alle forventninger, at ca. 90 personer - heraf flere fra Jylland - meldte sig. Arrangementet blev indledt af Vagn Dybdahl, der omtalte vore planer om at etablere en dansk arkivforening, hvorefter direktør Knud Bey-er, Spritfabrikkerne, fortalte om en brugers syn på arkiverne. Dernæst blev principperne for tre helt forskellige arkivtyper gennemgået, idet Egart Andersson fortalte om det (svenske) system, der anvendes ved De forenede Bryggerier, O. Gran-Jacobsen om det numerisk opdelte system, der anvendes i KTAS, og endelig fortalte edb-chef Jørn Nelsing, Politiken, om fremtidens edb-styrede arkiv, planer for dagbladet Politikens redaktionsarkiv, som i dag er en realitet. Som repræsentant for et af udvalget nedsat kursusudvalg orienterede Michael Hertz forsamlingen om, at man i dagene 17. og 18. november 1975 ville søge at gennemføre et arkivkursus på Hotel Marienlyst i Helsingør. Til slut var Spritfabrikkerne vært ved et let traktament, hvor der hurtigt kom gang i arkivsnakken deltagerne imellem.

Det var ikke uden betænkelighed, vi i udvalget så frem til det næste arrangement, det nævnte 2-dages kursus i Helsingør i november 1975. Vi havde intet økonomisk rygstød, kurset skulle hvile i sig selv - men ville der komme deltagere nok? Også denne gang blev vi glædelig overrasket, idet ca. 45 personer meldte sig til kurset. Det var dog ikke uden problemer at gennemføre et sådant kursus uden en basisorganisation. Foredragsholderne havde velvilligt stillet sig til rådighed, og de fleste leverede et manuskript, som kunne udleveres til kursusdeltagerne. Men uden penge voldte det problemer at få dette materiale mangfoldiggjort. Det lykkedes dog, og den sidste weekend inden kurset flød mit hjem med stabler af duplikerede ark, der skulle samles i sæt til en kursusmappe, der blev på i alt 79 sider plus diverse bilag.

Kursusdeltagerne var for en dels vedkommende deltagere i optaktsmødet, men også en del nye interesserede havde meldt sig, og ved de mere uformelle sammentræf under kurset var der bred opbakning til en foreningsdannelse, så medlemsmøder og kurser kunne blive en tilbagevendende begivenhed. Alle følte et stort behov for at kunne kommunikere med ligesindede og med andre, der arbejdede med forskellige former for arkivproblemer. Ved

planlægning af kurset var det aftalt, at kursusafgiften kunne indbetales til Industrirådet. Men da regningerne efter kurset skulle betales, viste det sig, at Industrirådets kasse ikke var indstillet på at administrere det indbetalte beløb for os, hvorfor Michael Hertz og jeg, der begge havde arbejdet med at tilrettelægge kurset, måtte hente en check på det samlede kursusafgiftsbeløb og oprette en bankkonto - siden har jeg varetaget udvalgets og senere foreningens sekretariatsfunktion.

Dansk Arkivselskab stiftes

Udvalget fandt nu tiden moden til at forberede stiftende generalforsamling i »Dansk Arkivselskab«, som var det navn, man havde valgt til den forventede kommende forening. Industrirådet stillede endnu engang beredvilligt lokale til rådighed, og indbydelser blev sendt ud til de virksomheder, organisationer og enkeltpersoner, som vi under forberedelserne havde haft kontakt med.

Den stiftende generalforsamling blev afholdt den 18. marts 1976, og ca. 105 personer mødte op. Heraf tegnede 76 sig som medlem (såvel firmaer som enkeltpersoner) ved selve generalforsamlingen, og mange er kommet til siden, således at Dansk Arkivselskab pr. 31/12 1979 tæller ca. 200 aktive medlemmer. De på generalforsamlingen vedtagne vedtægter, der fortsat er gældende.

Som bestyrelse valgtes udvalget, der havde forberedt foreningens stiftelse. Bestyrelsen konstituerede sig med Vagn Dybdahl som formand og O. Gran-Jacobsen som sekretær. Ved generalforsamlingen den 15. marts 1979 - der blev holdt hos Jydsk Telefon-Aktieselskab i Århus - indtrådte arkivleder Doris Refsager, Industrirådet, i stedet for Birthe Klæbel, der havde ønsket at udtræde af foreningens bestyrelse, og ved generalforsamlingen den 27. marts 1980 indtrådte arkivar Henrik Fode, Erhvervsarkivet, i stedet for Egart Andersson; derudover er der til dato ikke sket ændringer i bestyrelsens sammensætning. Vagn Dybdahl er i mellemtiden blevet udnævnt til rigsarkivar.

Medlemsmøder

Sådan kom Dansk Arkivselskab i gang, men hvordan er det så gået siden? Medlemstallet er som nævnt steget jævnt fra de 76, der indmeldte sig ved foreningens stiftelse, til ca. 200 medlemmer ved årsskiftet 1979/80, og vi mærker en fortsat stigende interesse for foreningen og

dens aktiviteter. Den årlige generalforsamling kombineres gerne med et medlemsmøde, men herudover holdes 2-3 medlemsmøder pr. år. Indholdet af sådanne møder kan være meget forskelligt, ofte har det formet sig som besøg i en medlemsvirksomhed, hvor vi har fået forevist arkivlokalerne og gennemgået de der anvendte arkiveringssystemer, set på hjælpemidler etc. Med andre ord, demonstration af igangværende systemer og erfaringsudveksling med medlemmerne imellem, det sidste ofte over en bid brød eller en kop kaffe. Ved andre lejligheder har der været tale om foredrag, ofte med en indbudt foredragsholder og efterfølgende diskussion om emnet. Også demonstration og gennemgang af nye værktøjer, f.eks. mikrofilm til brug for arkivområdet, samt krav til indretning af arkivlokaler har været på programmet. Private virksomheder og offentlige institutioner har beredvilligt stillet lokaler til rådighed og forevist sine arkiver. Som eksempler kan nævnes BP Olie-Kompagniet A/S, Superfos A/S, A/S Privatbanen, SID, Roskilde Amtskommune, Jydsk Telefon-Aktieselskab, Industrirådet, Erhvervsarkivet, Københavns Stadsarkiv, Rigsarkivet m.fl. Ud over disse arkivbesøg har der som nævnt været holdt møder med foredrag og diskussion, bl.a. om forskellige arkivsystemer samt om uddannelsesmulighederne inden for arkivområdet. Interessen for medlemsmøderne er stor, idet der som regel melder sig mellem 60 og 110 deltagere til arrangementerne, hvilket af og til kan give problemer, men »hvor der er hjerterum, er der husrum« som man siger, og takket være stor forståelse fra såvel medlemmernes som »værternes« side er det hidtil gået godt. En gang om året, ofte i maj måned, har vi gennemført en studietur af lidt længere varighed end de ovenfor nævnte aftenmøder. Disse ture har almindeligvis taget en eftermiddag og en aften. Blandt de steder, vi på sådanne ture har besøgt, er Kockums Værft i Malmø, Landsarkivet i Lund og Kastrup-Holmegaards Glasværk i Fensmark. På Kastrup-Holmegaards Glasværk-turen blev der lejlighed til dels at se produktionen af de kendte glas, dels at se virksomhedens arkiver og høre noget om de særlige problemer, der knytter sig til glas produktion i Danmark. Også et historisk tilbageblik blev der tid til. På vejen hjem standede bussen ved en hyggelig landevejskro, hvor aftensmaden stod klar.

Kursusaktiviteter

Som nævnt blev der i november 1975 afholdt et 2-dages kursus med ca. 45 deltagere bl.a. for at prøve, om der var behov for sådanne kurser, hvilket tilmeldingen og deltagernes udtalelser tydede på. Siden da har der hvert år i november måned været afholdt kurser af 3 dages varighed på forskellige steder i landet med op til 4 samtidige kursushold - et grundkursus, 2 videregående hold og et specielt redaktionsarkivkursus, tilrettelagt af et meget aktivt reda-

ktionsarkivudvalg, der - i foreningens regi - tager sig af de specielle problemer, der findes omkring arbejdet ved redaktionsarkiver. Ca. 25 personer fra dagspressen har gennem et par år deltaget i disse specialkurser. I alt har de største kurser omfattet ca. 100 deltagere, som nævnt fordelt på op til 4 hold. Belært af erfaringerne fra de første kurser opdeles deltagerne nu altid i hold på maksimalt 25 deltagere, der igen opdeles i mindre grupper i løbet af kursusforløbet, f.eks. med henblik på løsning af gruppeopgaver. Også: for kursusvirksomheden har interessen været god, idet ca. 60-100 deltagere hvert år har frekventeret Dansk Arkivselskabs kurser; selvet forsøg med et specialkursus i 1979 for personer med en bred arkiverfaring, omhandlende juridiske aspekter på arkivet og arkivets mulighed for publikationsvirksomhed samt for at virke som sekretariat for en virksomhedsledelse samlede 25 deltagere.

Gruppedannelser

I forbindelse med kurserne nævnte jeg redaktionsarkivgruppen, der består af medlemmer fra en række af landets dag- og ugeblade samt radio/TV m.v. Også andre »brancher« overvejer at etablere erfagrupper i foreningens regie, formentlig i løbet af 1980. Det er bl.a. pengeinstitutterne og de, der sidder med ansvaret for tekniske arkiver, som f.eks. tegningsarkiver etc., grupper med specifikke opgaver, der i nogen grad adskiller sig fra de almindelige sagsarkiver. Sådanne erfagrupper og studiekredse omkring bestemte emner kan høste stor gavn af den gensidige erfaringsudveksling, fællesstudier af relevant materiale og eventuelt møder med en fremmed foredragsholder som indleder. En virkelig aktiv gruppe kan - som redaktionsarkivgruppen har gjort det - tilrettelægge et helt kursus eller et indlæg til et generelt kursus omhandlende det emne, gruppen har fordybet sig i, hvis det kan tænkes at have interesse for en bredere kreds af deltagerne. Derved bliver gruppens arbejde ikke blot til gavn for gruppens medlemmer, men kommunikerer videre til andre interesserede, og det er også en hensigtsmæssig måde at hverve nye medlemmer til gruppen på.

Samarbejde om uddannelse, standardisering m.v.

Dansk Arkivselskab samarbejder også udadtil såvel nationalt som internationalt. F.eks. er selskabet repræsenteret i et arbejdsudvalg nedsat af Undervisningsministeriet, der har til opgave at stille forslag om en kortere videregående uddannelse inden for dokumentations-, journal- og arkivområdet samt i et standardiseringsudvalg for kontorteknik under Dansk Standardiseringsråd. Endelig samarbejder Dansk Arkivselskab med tilsvarende foreninger i andre lande, specielt finder der på nordisk plan et frugtbart samarbejde sted, og 2. nordiske

arkivkonference forventes afholdt i Norge i sidste halvdel af 1980 - den første blev som før nævnt afholdt i Finland i september 1974.

Publikationsvirksomhed

Dansk Arkivselskab udgiver lejlighedsvis et medlemsskrift »Arkivnyt«, men da dette som alle foreningens andre aktiviteter hviler på frivillig, ulønnet arbejdskraft, kan der desværre ind imellem være langt mellem numrene. Et terminologi udvalg har udarbejdet en terminologordbog - Arkivets fagudtryk. For at vi kan »tale samme sprog« har alle medlemmer fået et eksemplar af Arkivordbogen, ligesom medlemmerne i sin tid fik et eksemplar af den i 1976 udarbejdede arkivanalyse omhandlende arkivforholdene i en række medlemsvirksomheder. Såvel i som uden for foreningens rammer har det vist sig, at det mangler en god arkivhåndbog på dansk, der kan anvendes såvel ved undervisning/kurser som til selvstudium. Dansk Arkivselskab er derfor i samarbejde med Erhvervsarkivet og med støtte fra bl.a. undervisningsministeriet og Tuborgfondet gået i gang med udarbejdelsen af en dansk arkiv håndbog for erhvervslivets, organisationernes og institutionernes arkivarer. Det er en stor opgave, vi her er gået i gang med, men takket være den nævnte støtte har det været muligt til denne specielle opgave ind til videre at ansætte en akademisk uddannet medarbejder, der indsamler og bearbejder materialet til bogen. Undervisningsministeriet, der har til opgave at stille forslag om en kortere videregående uddannelse inden for dokumentations-, journal- og arkivområdet samt i et standardiseringsudvalg for kontorteknik under Dansk Standardiseringsråd. Endelig samarbejder Dansk Arkivselskab med tilsvarende foreninger i andre lande, specielt finder der på nordisk plan et frugtbart samarbejde sted, og 2. nordiske arkivkonference forventes afholdt i Norge i sidste halvdel af 1980 - den første blev som før nævnt afholdt i Finland i september 1974.

Fremtiden

Skønt en ung forening, dækkende et hidtil ofte ret upåagtet område, har det vist sig, at der var et behov for en udvikling af dokumentations-, journal- og arkivområdet specielt inden for erhvervslivet. Medlemmernes interesse for at mødes og snakke med ligesindede for at drøfte ideer og lytte til andres erfaringer har vist, at der ikke er tale om »støvede arkivarer«, men medarbejdere - som på andre poster i organisationen - med et behov for faglig udvikling og kommunikation med andre personer med indsigt i arkivarbejdets mange funktioner. De kommende års udvikling må forventes også at påvirke arkivets arbejdsopgaver og arbejdsform.

F.eks. betyder den om sig gribende brug af datamaskiner, mikrofilm og andre hjælpemidler i virksomheden, at nye medier som magnetbånd, film og lignende skal opbevares - og opbevares rigtigt - for ikke at tage skade inden eventuel genanvendelse. Men hertil kommer, at vi i firserne må forvente, at også arkiverne i større og mellemstore virksomheder og institutioner med fordel vil kunne benytte sig af edb-teknikken som værktøj til registrering og genfindning, på lidt længere sigt eventuelt også kombineret med moderne tekstbehandlingsudstyr, der i stadig stigende grad bliver edb-orienterede systemer med indbyggede ordnings- og informationssøgefaciliteter og med mulighed for kommunikation med større centrale edb-anlæg.

Det vil blive en af Dansk Arkivselskabs store opgaver i de kommende år at følge denne udvikling og gennem medlemsmøder, erfagrunder, studiekredse og kurser at forberede medlemmerne, så de står bedst muligt rustet til at vælge og arbejde med sådanne nye værktøjer og til at påtage sig de nye opgaver, der vil følge med udviklingen i 1980'erne. Det er derfor vigtigt, at så mange som muligt slutter op om foreningens arbejde med at fremme rationel arkivorganisation inden for erhvervsliv, institutioner og organisationer til gavn for de implicerede medarbejdere såvel som for virksomhederne, der i dag ofte har betydelige mængder uudnyttet viden liggende i sine arkiver i mere eller mindre tilgængelig form.

Læs mere om VIDA:

www.vida.dk

LinkedIn

Facebook

Viden Information Dokumentation Arkiv